

es saig

Ja han passat 30 anys des d'aquell llunyà 29 d'abril de 1986 en què el Parlament de les Illes Balears va aprovar per unanimitat la Llei de Normalització Lingüística. És un bon moment, per tant, per fer un balanç de les repercussions que ha tengut sobre la societat illenca l'aplicació, o no, de l'esmentada llei. És el que fa Jaume Corbera i Pou, professor de Llengua catalana de la Universitat de les Illes Balears, en el ben documentat article que reproduïm a continuació. És llarg, però val la pena que el llegueu.

LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA A LES BALEARS: 30 ANYS TUDATS

Aquests dies de final d'abril el Govern de les Illes Balears ha organitzat uns actes per a "celebrar" els 30 anys de la Llei de Normalització Lingüística. Si no fos perquè la situació és més trista que còmica, n'hi hauria per fartar-se'n de riure, d'aquesta celebració. Perquè ¿què celebren? ¿Una llei inútil? ¿L'autoengan? ¿El fracàs espectacular de la suposada normalització lingüística?

Vegem quins són els trumfos que els celebradors presenten com els gran èxits de la llei: la utilització del català com a llengua vehicular normal de la majoria de les institucions autonòmiques i locals (no de les estatals), l'ensenyament en català, i la ràdio i la televisió autonòmiques en català. I pus! Perquè no en tenen cap altre! Ah, sí! Els rètols viaris en català i... ¿I per a això era necessària la Llei de Normalització Lingüística? No gens! Bastava amb les disposicions de l'Estatut d'Autonomia:

- l'article 4, que dóna categoria d'oficialitat al català, és suficient perquè totes les institucions oficials, inclosos els centres d'ensenyament, funcionin en aquesta llengua, i perquè siguin escrits en català tots els rètols viaris;

- l'article 30, que dóna la competència exclusiva a la comunitat autònoma en la regulació dels topònims oficials, fa possible una disposició específica que determini que els topònims han de ser en català;

- els articles 35 i 36, referents a l'ensenyament, permeten que el govern reguli la qüestió de la llengua en aquest àmbit, i per tant permeten que aquesta regulació afavoreixi el català; recordem que ja abans de l'aprovació de

l'Estatut mateix hi havia centres privats d'ensenyament que funcionaven en català, i no eren il·legals;

- l'article 90 possibilita que els mitjans de comunicació creats per la comunitat autònoma siguin totalment en català.

És a dir, si en tots aquests àmbits s'ha aconseguit una presència important del català no ha estat tant perquè existeixi la LNL com per la voluntat dels governants, o dels dirigents concrets, perquè fos així. I la prova ha estat que si durant un govern de PP es va aconseguir l'anomenat decret de mínims, durant un altre govern del PP aquest decret va ser decantat i suplantat (o ho pretengueren) pel famós TIL, i sense tocar els articles corresponents de la LNL. Per a degradar el català de requisit a mèrit a la funció pública, el darrer govern del PP no va haver de tocar per a res la LNL, perquè aquesta ni tan sols preveu tal requisit. I en el cas de l'oficialitat única dels topònims catalans, sí manada per la LNL, el PP ho va tenir bo de fer, modificar-ne la disposició corresponent, de manera que la llei ja no es podia invocar a favor del català.

Aquests que he esmentat són els únics àmbits en els quals el català ha assolit una presència important durant aquests 30 anys de LNL, però són àmbits als quals la llengua hauria pogut igualment tenir presència sense la llei, perquè són àmbits d'actuació directa dels governants, esmentats ja per l'Estatut d'Autonomia. Els àmbits on la LNL hauria d'haver tengut efectes positius a favor del català, però no ha estat així, són àmbits socials no directament controlats per cap institució oficial: els mitjans de comunicació privats, el comerç, els

espectacles, la vida social en general fora de les institucions. En aquests la LNL hi preveu una inconcreta "funció normalitzadora dels poders públics", títol IV, articles 37 a 40, però aquests articles han estat fins ara paper banyat, amb l'excepció dels 4 anys de la Direcció General de Política Lingüística de Joan Melià, l'únic període durant el qual s'ha fet alguna cosa per a promoure el català dins la societat. Tots els altres anys, amb governs del PP (la majoria) o del pacte UM-esquerra (la legislatura 2007-2011), o bé no s'ha fet res (potser alguna cosa simbòlica, com repartir tovalloles de bany amb lemes per la llengua) o bé s'ha actuat descaradament en contra. I la dinàmica social ha seguit el seu curs de predomini absolut del castellà, enfortint el sentiment diglòssic dels habitants d'aquestes illes, ben aconhortats a mantenir la llengua catalana com a llengua per a riure, per a converses informals, per a festes, per a determinats actes socials una mica emblemàtics... I de cada vegada més degradada, més plena d'incorreccions i de barbarismes, més empobrida, amb pèrdua progressiva del vocabulari tradicional, substituït per anglicismes, espanyolismes o paraules catalanes apreses als llibres o a TV3, en un procés que va conformant un català col·loquial penós i despersonalitzat. Fa 10 mesos que hi ha els nous governs locals, insulars i balear, i si bé és ver que s'han desfet les mesures negatives de la legislatura anterior, també és ver que no s'ha fet res, per ara, per a posar en pràctica els articles 37 a 40 de la llei que diuen celebrar. Basta anar pel carrer i veure com el castellà és feixugament supermajoritari en la retolació comercial, la més antiga i la més moderna, fins i tot la d'establiments oberts en l'era post-Bauzá; són poquíssims els establiments, petits o grans, on el català és present en la retolació, i inimaginable que sigui exclusiu; fins i tot marques originals de Catalunya, que allà usen el català amb normalitat, aquí funcionen exclusivament en castellà, menyspreant-nos,

com si no existíssim. L'únic bilingüisme que comença a ser abundant és el castellà-anglès, i fins i tot ja hi ha comerços que s'anuncien només en anglès, com un que ven PETS. Actualment, ni tan sols el govern, vicepresidit per MÉS, demostra una actitud exemplar en relació a la llengua catalana: hi ha qualque conseller que s'expressa sempre en castellà en públic, sense manies; i no hi ha tampoc cap mania a l'hora de subvencionar esdeveniments en què el català és marginal o absolutament marginat, amb l'anglès i/o el castellà com a llengües importants (vegeu, per exemple: https://issuu.com/idi_departamento_ferias/doc/s/fulleto_boatshow_2016 ; o la invitació a la vergonyosa conferència de l'antimallorquinista Román Piña).

Aquest dimecres 27 d'abril, al dBalears sortia la Directora General de Política Lingüística dient que (el Govern, supòs) incorporarien clàusules lingüístiques als contractes amb empreses; si això vol dir que per als contractes es valorarà especialment l'ús que facin de la llengua catalana les empreses, em pareix molt bona proposta; però aquest mateix dia 27 el Govern ha fet públics un criteris que aplicarà per a fer contractacions d'empreses: "Les empreses que vulguin aconseguir qualsevol contracte de béns o serveis pel Govern Balear hauran de ser exemplars", diu l'AraBalears, però dins els requisits que demostrin que són exemplars no n'hi ha cap de referent a la llengua... La Directora General anuncia una iniciativa que al mateix temps els més alts càrrecs del Govern ignoren... A Eivissa, per molt que el nom oficial de l'illa sigui en català, IBIZA és pràcticament l'única forma mil vegades repetida a cartells i inscripcions publicitàries, fins i tot les promogudes pel Consell.

Pareix que els eivissencs, governants inclosos, tenen vergonya del nom autòcton de la seva illa i només volen mostrar el nom en versió espanyola. (Ja que hi som, a Eivissa, permeteu-me fer un incís sobre la imatge

es saig

reaccionària que ofereix l'Església de l'illa, amb un Full Diocesà tot escrit en castellà -almanco el número de març 2016-, cartells informatius en castellà i una grossa làpida dins la catedral en honor dels "Caídos por Dios y por España"; els "caídos" del bàndol franquista, s'entén; l'actual monument de la Feixina palmesana és insignificant, al costat d'aquesta làpida.) ¿Quin ha estat l'efecte de la celebrada Llei de Normalització Lingüística a Eivissa? La societat la ignora, com la ignora a Mallorca i a les altres illes. Perquè si trobam qualche fabricant de les Balears que etiqueta els seus productes en català, podeu estar ben segurs que no ho fa gràcies a la LNL, ho fa gràcies a la seva pròpia consciència i al seu convenciment; i si trobau cap establiment comercial que faci ús majoritari del català, o com a mínim paritari amb el castellà, tampoc no ha estat gràcies a la LNL, sinó gràcies a la pròpia iniciativa del propietari. Els articles 37 a 40 estan pràcticament per estrenar, i són els que més incidència en la societat tenen.

Aquesta és la realitat de la normalització lingüística després de 30 anys de llei inútil. Anau a comprar al mercat de l'Olivar de Palma, per exemple, i -amb qualche excepció notable- només hi veureu en català els rètols grossos i els indicadors que queden de quan es va fer la reforma, en temps del Pacte de Progrés, precisament, i el Govern d'aleshores s'hi va comprometre perquè les parades fossin retolades en català, i no ho va aconseguir en totes. Tots els cartellots informatius dels productes són en castellà (com ja he dit, amb qualche excepció notable), ja siguin les verdures i les fruites com els peixos o altres productes. A la pescateria, provau de comprar-hi aladroc, o palaies, o rèmolts; ni saben què és; de molls, d'escorballs o de musclos encara en podreu comprar, però aquells, indicats com a "salmonetes" i "corvinas", i aquests darrers

mits sempre per tothom "mejillons". I devora les gambes, en lloc dels escamarlans hi tenen "cigalas". I a qualche parada veureu que venen un peix dit xarret. I quan hàgiu comprat allò que voleu encara vos demanaran -com a tot arreu- "¿Vol algo més?"

Vet aquí els 30 anys de normalització lingüística: el català més o menys present a les institucions autònomes, a escola (gràcies a la tenacitat dels mestres i de molts de pares, no gràcies a la LNL), a la producció cultural autòctona (literatura, teatre, música; no al cinema, però), als mitjans audiovisuals institucionals, i a qualche mitjà privat (AraBalears, DBalears, Ona Mediterrània, i emissores i publicacions locals de pobles), i més o menys absent de la vida social pública, majoritàriament ignorat del comerç (amb desigualtat segons la zona i l'illa, és cert), dels cinemes i de la principal indústria del país, l'hoteleria i la restauració. Als hotels, i als restaurants de les zones turístiques, és més fàcil que et parlin en alemany o en suec que no en català, i de restaurants amb la carta en català no n'abunden, precisament. I segons a on i amb segons qui, tens sort si no t'escupen perquè parles en català (recordau les denúncies constants per agressions a catalanoparlants). I al carrer, allà on encara es pot sentir la nostra llengua, aquesta és plena de castellanades, d'incorreccions i d'ultracorreccions. Res a veure amb el català tradicional parlat per la gent d'aquestes illes durant segles.

Si voleu celebrar la Llei de Normalització Lingüística, començau per aplicar-la completament, i potser amb el temps en veurem resultats efectius. Però, és clar, una llei tènue que mana però no sanciona l'incompliment dels manaments, en pot tenir pocs, de resultats efectius.

Amb una paraula, 30 anys tudats. Si això és motiu de celebració...

JAUME CORBERA I POU